

Список використаних джерел

1. Особистість студента та соціокультурне середовище університету у суспільному контексті : зб. наук. пр. IV Всеукр. наук.-практ. конф. (Київ, 18 трав. 2020 р.). URL: <https://ihed.org.ua/conference/vseukrayinska-naukovo-praktychna-konferentsiya-osobystist-studenta-ta-sotsiokulturne-seredovyshe-universytetu-v-suspilnomu-konteksti/>.

2. Національно-патріотичне виховання. URL: <https://mon.gov.ua> <https://mon.gov.ua/ua/osvita/pozashkilna-osvita/vihovna-robotata-zahist-prav-ditini/nacionalno-patriotichne-vihovannya>.

3. Патріотичне виховання молоді як невід’ємна складова системи забезпечення національної безпеки України : аналітич. записка. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/nacionalna-bezpeka/patriotichne-vihovannya-molodi-yak-nevidemna-skladova-sistemi>.

Підгородський Богдан Мирославович,
аспірант кафедри теорії держави
та права Національної академії
внутрішніх справ

НАУКОВІ ПІДХОДИ ДО ІНТЕРПРЕТАЦІЇ ПОНЯТТЯ «ЮРИДИЧНА КОНСТРУКЦІЯ»

Проблематику теоретичного розуміння категорії «юридична конструкція» можна розглядати з огляду на довготривалий процес розвитку права та зміни світосприйняття суспільства спричиненого піднесенням цивілізації. Брак потреби перцепції та розвитку деяких позицій загальнотеоретичної юриспруденції поступово відображається у відсутності або недостатності ефективного створення та реалізації відповідних положень права. Це у свою чергу, доводить той факт, що теорія та практика взаємопов’язані і не можуть існувати окремо одна від одної.

Повертаючись до проблематики юридичної конструкції варто сконцентруватись на питанні розкритті понятійного апарату такого феномену, що у свою чергу надасть можливість його всебічного ефективного використання у практичній площині юриспруденції. З огляду на наявні наукові позиції правознавців, на наше переконання, можна умовно виділити три підходи до інтерпретації юридичних конструкцій, а саме: догматичний, позитивістський та прикладний. На підтвердження зазначеної тези наведемо декілька позицій із відповідною аргументацією.

Відтак, представниками догматичного підходу обґрунтовується теза, що юридичну конструкцію варто розуміти не тільки як спосіб побудови абстракції, але й як метод або прийом наукового пізнання. До представників цього підходу можна віднести Р. Ієрінга, Н.М. Коркунова, П.І. Люблінського, М.С. Кельмана та Г.І. Неліпович, а також інших авторів. Так, Р. Ієрінг зазначав, що насамперед будь-яке правове явище має бути спочатку піддане аналізу щодо наявності складових елементів, потім сконструйоване за принципом поєднання проаналізованого із співставленням мети, а вже наступним кроком буде класифікація на відмінності чи подібності [6, с. 75]. Поділяючи таку наукову позицію Н.М. Коркунов акцентує свою увагу на поєднанні складових елементів правовідносин [8, с. 422], а П.І. Люблінський на використанні методу логічної дедукції, що виражається в узагальненні схожостей для вирішення конкретної правової ситуації [10, с. 118].

Дещо по-іншому трактують юридичну конструкцію представники сучасної вітчизняної західної школи права, зокрема М.С. Кельман вказує на те, що під цим феноменом варто розглядати метод за допомогою якого відмежовується нормативна та теоретична складові, де особливого значення набуває «...план їх розгляду і звернення до відповідних функцій» [7]. Натомість Г.І. Неліпович пропонує розглядати юридичну конструкцію як засіб структурування правової інформації та способу мислення [11, с. 12].

Другий (позитивістський) підхід юридичних конструкцій можна інтерпретувати як наявність конкретного стислого юридичного матеріалу у нормах права з метою формулювання правової поведінки та правовідносин. На наше переконання, до представників цього підходу можна віднести науковців, які ототожнюють правові категорії «юридична конструкція» та «правова модель», оскільки останню можна вважали еталонним (бажаним) показником правових відносин та поведінки, що закріплені у відповідних законодавчих актах. Відтак, в якості наукових «носіїв» такої течії можна назвати М.В. Цвіка та О.В. Петришина, Т.А. Доценко, Ж.О. Дзейко, Л.А. Луць та деяких інших. Зокрема, Ж.О. Дзейко зазначає, що під цим терміном варто розуміти «нормативні моделі, які є формою відображення основних властивостей суспільних відносин, що перебувають у сфері правового регулювання, складові яких створюють певну цілісну систему, характеризуються відносною стійкістю та самостійністю, зумовленою їх змістовним та

функціональним спрямуванням, і створюються для створення законів та їх систематизації у формах кодифікації та консолідації» [1, с. 16]. Л.А. Луць трактує зазначене поняття як «структурне розміщення державно-правових явищ, за допомогою яких формуються нормативно-правові приписи» [9, с. 185]. Т.А. Доценко вважає, що юридична конструкція – це комплекси правових засобів, що створюють типізовані моделі, які відображають відповідні різноманітні види суспільних відносин [2, с. 317].

Влучно, також, буде зазначити, що в якості підвиду такого підходу можна вважати позицію, коли юридичну конструкцію розглядають як засіб правотворчої техніки. Зокрема, до представників такої тези можна віднести Д.С. Пономарьова, А.О. Дутко та О.В. Зінченко. Так, наприклад, О.В. Зінченко зазначає, що юридичну конструкцію можна вважати «елементом правотворчої техніки, що виступає ідеальною моделлю структурного розміщення правового матеріалу, яке характеризується внутрішньою єдністю прав, обов'язків і форм відповідальності відповідних осіб та одночасно є методом пізнання права та відносин, що ним врегульованні» [5, с. 18]. Натомість А.О. Дутко пропонує розуміти її (юридичну конструкцію) як закріплені у законодавчих актах ідеальні моделі побудови правових явищ, що створюються для формування регулятивних, охоронних та захисних правових приписів і досягненні визначеності законів [3, с. 34–35].

Однак, на нашу думку, найбільш вагомого значення юридичні конструкції набувають безпосередньо у процесі їх юридичного перевтілення, тобто переходу із площини теоретичної у практичну. Коли передбачені законодавцем моделі правовідносин та поведінки втілюється у різних життєвих ситуаціях. Відтак, влучним у цьому сенсі видається наукова позиція М.І. Козюбри, який зазначає, що «юридичні конструкції – це своєрідна модельна побудова прав, обов'язків, відповідальності, їх усталені схеми, в які втілюється нормативний матеріал. Наприклад: соціальне забезпечення, добровільне страхування, майнова відповідальність і таке інше. Саме такі специфічні мовно-термінологічні форми дають можливість зацікавленій особі діяти певним чином при реалізації своїх прав та обов'язків» [4, с. 222–223]. Таким чином, на наше переконання, така правова категорія як «юридична конструкція» змістовно характеризується широким комплексом діяльності, починаючи від процесу навчання і здобуття

необхідних знати, у тому числі, термінопонять та їх юридичних властивостей, до подальшого якісного та ефективного правотворення та правореалізації.

Як результат проведеного дослідження, можемо дійти висновку, що проблематика розуміння юридичних конструкцій є предметом наукових пошуків значної частини представників загальнотеоретичної юриспруденції, де нарізним каменем слугує визначення змісту та призначення цього поняття.

Список використаних джерел

1. Дзейко Ж. О. Законодавча техніка в Україні (теоретико-історичне дослідження) : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук. Київ, 2011. 39 с.
2. Доценко Т. А. Сущность юридических конструкций. *Проблемы юридической техники*. 2000. С. 316–323.
3. Дутко А. О. Юридичні конструкції та їх використання в законотворчій практиці України : монографія. Львів: Львів. держ. ун-т внутр. справ, 2013. 176 с.
4. Загальна теорія права : підручник / за заг. ред. М.І. Козюбри. Київ : Ваіте, 2015. 392 с.
5. Зінченко О. В. Деякі аспекти розуміння юридичних конструкцій. *Держава і право*. 2010. Вип. 48. С. 16–21.
6. Иеринг Р. Юридическая техника. М. : Статут, 2008. 231 с.
7. Кельман М. С. Методологічне значення юридичних конструкцій. URL: <http://ruh.znaimo.com.ua/index-8713.html?page=13>.
8. Коркунов Н. М. Лекции по общей теории права. Книги 1–4. По изданию 1914 г. Редактирование и комментарии : учебник / авт. предисл. И.Ю. Козлихин – науч. изд., [репринтное]. М. : Юрид. центр Пресс, 2003. 430 с.
9. Луць Л. А. Загальна теорія держави та права: Навчально-методичний посібник (за кредитно-модульною системою). Київ : Атіка, 2008. 412 с.
10. Люблинский П. И. Техника, толкование и казуистика уголовного кодекса / под ред. и с предисл. В. А. Томсинова. М. : Зерцало, 2004. 248 с.
11. Неліпович (Бойко) Г. І. Юридична конструкція як засіб структурування правової інформації : автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Івано-Франківськ, 2017. 20 с.